

Context

Al ongeveer dertig jaar werk ik als zelfstandig portretfotograaf. De meerwaarde van het maken van persoonlijke portretten en de positieve bijdrage daarvan aan het fenomeen *belonging*, heeft zich in mijn praktijk al meerder malen bewezen (<https://www.maaikEVanesch.nl/het-rode-busje>).

Naast mijn beroep als fotograaf, geef ik al bijna vijftien jaar lang 1 dag per week creatieve lessen binnen de Entree-opleiding van het mbo, op het Rijn IJssel in Arnhem. (Entreeopleidingen zijn mbo-opleidingen op niveau 1. Ze zijn bedoeld voor mensen zonder diploma, en zijn drempelloos qua aanmelding, dat betekent dat niemand geweigerd mag worden).

Belonging: verwijst naar een fundamenteel menselijk verlangen om erbij te horen zonder je aan te hoeven passen, gewoon door te zijn wie je wil zijn.

Tijdens de coronapandemie ben ik mijn *RodeBus* Project begonnen. Een fotografieproject waarbij ik mijn studenten thuis opzocht en in het tot fotostudio omgebouwde busje portretteerde, rekening houdend met de toen geldende coronaregels.

(<https://www.maaikEVanesch.nl/bedrijfs-produktfotografie#nanogallery/albumid-493/0/1744>). Ondertussen heeft *HetRode Busje* via verschillende projecten al voor veel uiteenlopende ontmoetingen en positieve verbindingen

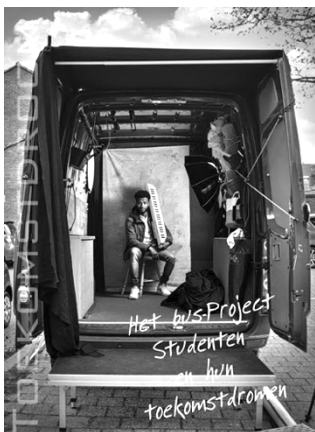
gezorgd. Het busje creëert een kleine veilige omgeving waar verhalen verteld mogen worden. Wie ben ik, wie mag ik zijn? Een ode aan de mens, of zoals beschreven in het boekje wat iedere kunsteducator zou moeten hebben, *De ode aan de verwondering. De mens: vaak mooier dan we denken* (Pauwels, 2022).

De techniekstudenten van het ROC Rijn IJssel niveau 1 en 2 heb ik ook mogen vastleggen in *HetRode busje*. Het was een fotografieproject met als thema: Wie ben ik en wat is mijn toekomstdroom? In de portretten die ik maakte probeerde ik hun kracht vast te leggen. De geportretteerden mochten een voorwerp meenemen in het busje. Naast een aantal voetballen heb ik o.a. laptops, naaimachines muziekinstrumenten, motorblokken, autobumpers en zelf een volledige scooter achter in *HetRode busje* gehad (<https://www.maaikEVanesch.nl/het-rode-busje#nanogallery/albumid-5289/0/2037>).

NT2 student: Een student met een andere moedertaal dan de Nederlandse taal, Nieuwkomer.

Veel van deze studenten zijn nieuwkomers/nt2-ers die proberen via een techniek- opleiding hun

weg te vinden in dit voor hen nieuwe land. De ontmoetingen in *HetRode Busje* en de vele positieve reacties die hieruit ontstaan zijn, hebben er mede voor gezorgd dat ik nu de master kunsteducatie volg en onderzoek wil gaan doen naar de combinatie kunst, fotografie techniek en nt2-ers. Kan ik een manier vinden om mijn fotografiepraktijk te koppelen aan het techniekonderwijs? Al langere tijd heb ik de wens om mijn portretfotografie te gaan combineren met metaal- en borduurwerk. Afgelopen jaar heb ik daarom ook een opleiding mag lassen niveau 1 gevolgd (een elektrische booglasmethode) en met een diploma afgesloten. Mijn klasgenoten in deze lasopleiding waren o.a. de techniekdocenten die lesgeven aan de studenten die ik in mijn Rode Busje geportretteerd had. Tijdens mijn lasopleiding hoorde ik regelmatig de techniekdocenten praten over hoe moeilijk ze het vinden om een connectie met deze doelgroep te krijgen. Zou kunsteducatie, in dit geval waarschijnlijk een combinatie van fotografie en techniek, kunnen bijdragen tot meer begrip tussen docenten en studenten?

Belonging; wie ben ik, wie mag ik zijn, welk verhaal mag ik vertellen, wie wil mijn verhaal horen?

Kan een kunstproject, zoals het maken van een metalen zelfportret de wegen openen om te mogen ontmoeten, verbinden en meestappen in een westerse wereld, die voor nt2-studenten vaak compleet nieuw en anders is.

Met metalen zelfportretten bedoel ik: 3d portretten waarbij alle techniekmaterialen gebruikt mogen worden van installatietechniek, elektrotechniek en constructietechniek; ijzer, draad, schroeven, bouten, spijkers, pvc buizen, elektriciteitsdraad, etc. Met gebruikmaking van alle bijbehorende processen; lassen, solderen, zagen, boren, slijpen, lijmen, etc.

Portretten en zelfportretten:

In mijn creatieve lessen is mijn startpunt altijd de vraag *wie ben ik?* Het startpunt van de opdracht is altijd met een foto van de student. Dat kan een herkenbare foto zijn waarbij alle tijdelijke oneffenheden weggepoets zijn of gewoon een silhouet foto wanneer een herkenbare foto nog te spannend is. De reden dat ik mijn studenten laat werken op basis van een door mij gemaakte portretfoto is gebaseerd op mijn praktische ervaring dat keuzemogelijkheden veelal cultureel bepaald en hiërarchie gevoelig zijn. Wanneer ik een student zou vragen om uit het niets een zelfportret te gaan maken, zal er niets tot weinig gebeuren. Het feit dat er een keuzemogelijkheid is, kan als een belemmering werken. Vooralsnog kan ik dit hier nu niet op schriftelijke bronnen baseren, maar dit stoelt op mijn eigen ruime ervaring en die van de techniekdocenten waarmee ik contact heb gehad. Ik weet dat er onderzoeken zijn die gebaseerd zijn op de Afrikaanse wij-cultuur en de Europese ik-cultuur. Keuzestress en keuze- mogelijkheden door culturele achtergronden komen in deze onderzoeken aan bod. In de bronnenlijst staan al een aantal boeken die daaraan gerelateerd zijn.

Mijn lessen start ik in de regel altijd met het bekijken van een aantal kunstwerken. Dat kunnen werken uit verschillende kunstdisciplines zijn. Voor mijn aankomende onderzoek zullen deze beelden vooral uit fotografie, metaalkunst en niet-westerse kunst bestaan. Het werk van Andres Serrano, een Latijns Amerikaanse fotograaf, loopt als rode draad door al mijn lessen. Zijn portretfoto's doen een beroep op ons empathisch vermogen en laten alle soorten mensen vanuit verschillende achtergronden met verschillende geloofsovertuigingen en verschillende gender-posities zien. Het is een uitdaging om de juiste keuzes te maken in het aanbod van zijn beelden: *Kijk dit is iets waarvan ik denk dat het goed, belangrijk, betekenisvol voor jou is om aandacht aan te besteden* (Biesta, 2020). Zijn werken kunnen zeer uitdagend en zelfs als choquerend ervaren worden. Aan mij de taak om te zorgen dat ik zijn portretfoto's kan laten zien en bespreken en tegelijkertijd de veiligheid van mijn studenten kan bewaken.

De kunstenaar Boris Nzebo, die regelmatig traditionele Afrikaanse haardrachten verwerkt in zijn schilderijen en metalen sculpturen, is in staat hele verhalen te vertellen met zijn portretten. Ik weet zeker dat veel van mijn Afrikaanse nt2-studenten dit de moeite waard vinden om er aandacht aan te besteden (<https://www.jackbellgallery.com/artists/57-boris-nzebo/overview/>).

Onderwerp/Thema

Belonging.

De impact van het creëren van metalen zelfportretten op het gevoel van verbondenheid en het mogen zijn wie je bent.

Onderzoeksvraag:

Kan het maken van *metalen zelfportretten* met nt2-techniekstudenten, bijdragen, aan BELONGING?

Deelvragen:

- Kan het werken aan een creatieve opdracht, met aan techniek gerelateerde materialen, zorgen voor meer wederzijds begrip tussen de leefwerelden van student en docent?
- Kan het samen werken aan het maken van individuele *metalen zelfportretten* vanuit een ik, het groepsgevoel veranderen (verbeteren) en omzetten naar wij, alsmede de samenwerking en de noodzaak om naar school te komen bevorderen?
- Kan het exposeren van de door studenten gemaakte *metalen zelfportretten* de afstand verkleinen tussen managers, docenten en studenten alsmede in de toekomst bijdragen tot meer ontmoetingen en vanuit deze ontmoetingen meer begrip voor elkaars leefwereld?

Hypothese.

Door samen aan de opdracht *metalen zelfportret* te gaan werken, verwacht ik een aantal ontwikkelingen: Ik verwacht dat het samenwerken een positieve bijdrage gaat leveren voor de student zelf in het domein van *Belonging*. Ik verwacht dat door het letterlijk naast elkaar samen te werken in dezelfde techniekruimte aan een identieke opdracht, weliswaar eenieder vanuit zijn eigen werkstuk, er toch meer ontmoetingen, gesprekken en zelfs verbindingen zullen ontstaan.

Ik verwacht een gesprek op gang te kunnen brengen tussen student en docent. In eerste instantie wellicht door de vorm die gebruikt wordt, dus door de techniek, de materialen en de processen, maar ik hoop en verwacht dat er later d.m.v. de kunstvorm, vanuit die techniek en die materialen, verhalen tot stand zullen komen die voor *belonging* kunnen zorgen.

Kernbegrippen
BELONGING
Amor Mundi
Veiligheid
Ontmoeten
Verbinden
Verwondering
Ubuntu, ik ben omdat
wij zijn
Meestappen
Kennisoeverdracht
Begrip
Acceptatie
Empathie
Trots mogen zijn

Ook verwacht ik dat er een expositie komt van de gemaakte werken*.

Verder hoop ik, dit durf ik nog niet te verwachten, dat de expositie bezocht gaat worden door docenten, managers en beleidsmakers en dat dit een nieuw uitgangspunt kan worden om via kunsteducatie en exposities ontmoetingen te faciliteren en de dialoog met elkaar aan te gaan over wat het nut kan zijn van kunsteducatie.

Aannames:

Ik ga ervanuit dat nt2-techniek studenten durven werken aan een metalen zelfportret.

Ik ga ervan uit dat de techniekdocenten mee willen werken aan dit project.

Ik ga ervan uit dat ik elke les kan beginnen met het laten zien van kunstwerken die op een of andere manier een link hebben met de metalen zelfportretten.

Urgentie/Relevantie:

Beloning, het verlangen om erbij te mogen horen zonder je aan te hoeven passen, gewoon door te zijn wie je wil zijn.

Kunst en creativiteit spelen een belangrijke rol in de ontwikkeling van allerlei algemene vaardigheden zoals verbeeldingskracht, kritisch denkvermogen, probleemoplossingen, zelfvertrouwen, communicatie en reflectie. Kunsteducatie kan studenten en docenten helpen om te leren kijken naar wie ze zijn, maar kan ze ook leren kijken naar wie de ander is. Leren begrijpen waar hun eigen culturele identiteit ligt maar ook kennis leren maken met andere culturen en identiteiten. Dit draagt bij aan het bevorderen van intercultureel begrip en het creëren van een leeromgeving die gelijke kansen biedt aan iedere student en docent ongeacht achtergrond, vooropleiding, geloof, gender, taal, cultuur en opvoeding.

Het mbo-onderwijs heeft een studentenpopulatie met een grote verscheidenheid aan culturele achtergronden. Kunst kan dienen als een gemeenschappelijke taal die al deze verschillen kan overbruggen. Het is een universele taal die emoties, cultuur, identiteit, social kwesties, verhalen en toekomstvisies kan bespreken zonder dat daarbij per se woorden gebruikt te hoeven worden (Cairo. 2021).

In dit specifieke onderzoek kan de starttaal eerst technisch van aard zijn. Het eerst analyseren van technische problemen en het zoeken naar oplossingen kunnen een aanmoediging zijn voor docenten om het gesprek verder aan te gaan. Het luisteren naar elkaars verhalen door middel van verschillende creatieve technieken kan de complexiteit van multiculturele afstand wellicht in beeld brengen en uiteindelijke verminderen door te luisteren naar elkaars verhalen, zonder (voor-)oordeel.

Hierdoor kan de veilige omgeving ontstaan die noodzakelijk is en de basis moet zijn voor al het onderwijs.

Afbakening:

De NT2- techniek studenten van het Rijn IJssel zijn op mijn pad gekomen door *HetRode Bus* project en verdienen volgens mij een plek binnen het techniekonderwijs, waar veiligheid en het mogen zijn wie je bent, de basis is, *Belonging*. We weten nu al dat er binnen het ROC Rijn IJssel de komende jaren veel nieuwkomers zullen starten met een opleiding techniek. Het goed kunnen begeleiden van deze jonge nieuwkomers vergt een veilige omgeving en een groot empathisch vermogen van alle betrokkenen. Kennis van de verschillende werelden waar de studenten vandaan komen wordt steeds belangrijker. Polarisation en discriminatie liggen op de loer. Kunsteducatie kan een belangrijke rol vervullen om meer begrip te kweken onder studenten maar zeker ook onder docenten.

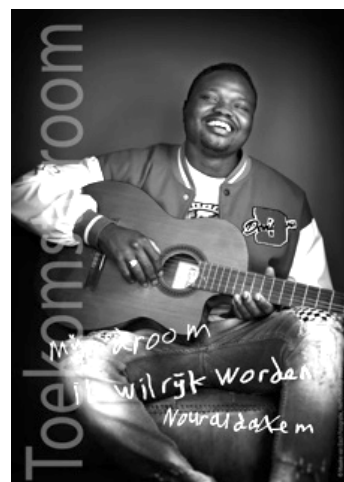
Metalen zelfportretten:

De keus die ik gemaakt heb, namelijk dat de zelfportretten uit metaal (en alle daarbij behorende materialen) moet bestaan, is gebaseerd op het curriculum techniek. Een aantal basisvaardigheden moeten binnen een bepaald tijdsbestek aan geleerd worden. Daarom zal er in de opdracht ook een minder vrij interpretere baar stuk aanwezig zijn. Het werken aan een portret met de techniekmaterialen betekent dat de studenten sowieso bezig zijn met het vak techniek. Dat maakt het meewerken aan het project voor iedereen van nut en toegankelijker.

- ROC Rijn IJssel Arnhem. Locatie Tech Plaza.
- Entreeopleidingen zijn mbo-opleidingen op niveau 1. Ze zijn bedoeld voor mensen zonder diploma, en zijn drempelloos qua aanmelding, dat betekent dat niemand geweigerd mag worden.
- Leeftijd tussen 16 en 25 jaar

Theoretische verkenning:

Andres Serrano.

Andres Serrano is voor mij dé kunstenaar (hij wil geen fotograaf genoemd worden) die met zijn portretten in het boek *America and other work* het symbool is voor mijn zoektocht naar de juiste manier om kunst te onderwijzen waarbij het zeker ook gaat om de keuze welke kunst hiervoor dan in aanmerking kan of mag komen, zonder de veiligheid van mijn studenten uit zo veel verschillende landen uit het oog te verliezen. Andres Serrano is een kunstenaar die de menselijke werkelijkheid in al zijn diversiteit en vanuit verschillende standpunten laat zien. Zijn portretfoto's zijn voor mij een intiem inkijkje in de ontmoetingen die hij met al zijn geportretteerden heeft gehad. Ieder mens, of het nu een zwerver uit Brussel, een sekswerker, een blinde republikein of een bekende popster is, krijgt met zijn portret even een podium waarop hij of zij met respect mag stralen. Alle portretten zijn naar mijn idee met dezelfde oprechte nieuwsgierigheid naar deze personen gemaakt. Hij laat ze allemaal trots de wereld inkijken. (Serrano, 2004).

Boris Nzebo:

Geboren in 1979 en in Port-Gentil, Gabon, woont en werkt in Doula, de grootste stad van Kameroen. Hij maakt (metalen) portretten en vertelt hiermee de verhalen van een stad.

Nzebo haalt zijn inspiratie uit de geluiden, de levensstijl en de sociale omstandigheden van Douala. De zoektocht van de kunstenaar vertrekt altijd vanuit een eigenaardig element. Nzebo onderzoekt de rol van de haardracht als een middel om zowel sociale rangorde als culturele saamhorigheid in het menselijk leven te tonen. En juist dit eigenaardig element, de haardracht zorgen voor herkenning bij mijn nt2-studenten. Herkenning is een waardevol element wat kan leiden tot gesprekken en nieuwe verhalen.

Gert Biesta:

Door kunst onderwezen willen worden. Mijn nt2 studenten de dialoog met de wereld laten aangaan, onze wereld, de ik-wereld? Hun wereld, de wij-wereld; Onze wereld gezien door de ogen van kunst. Welke kunst? Westerse kunst? Niet westerse kunst? Biesta's uitgangspunten lijken naar mijn idee veelal westers georiënteerd. Ik zal op zoek moeten naar meer niet-westerse denkers om deze te gaan bestuderen en vergelijken. Het is mij bij Biesta nog niet duidelijk of hij ook gedeeltelijk misschien we een tegengeluid is.

Aminata Cairo:

Holding Space. In Holding Space presenteert Aminata Cairo haar eigen, unieke visie op het bevorderen van inclusie die veel verder gaat dan de standaard benadering van diversiteit & inclusie. Ze vertelt over het belang van verhalen vertellen met het uiteindelijke doel om gezamenlijk een nieuw verhaal te creëren. Het streven is naar mijn idee om samen met eenieder van mijn studenten een nieuw verhaal te beginnen. Kunsteducatie binnen het multiculturele mbo-onderwijs zou een mooie basis moeten kunnen leggen.

Kitlyn Tjin A Djie:

Beschermjassen op school, Aandacht voor het verschil in het onderwijs.

Kitlyn zoekt in dit boek met kinderen en volwassenen naar een taal waarmee ze elkaar kunnen verstaan. Deze taal zit niet alleen in je hoofd maar ook in ziel, lichaam, geest en familie.

Caroline Pauwels:

Ode aan de verwondering. Nieuwe inzichten ontstaan zelden als je er bewust voor gaat samenzitten, wel in de toevallige ontmoeting. In het onverwachte en ongeplande gesprek. *HetRode Busje* is zo'n plek waar dit soort verwondering mag ontstaan.

Er ruimt Verschillen tussen mensen en moeilijkheden rond integratie worden al snel toegeschreven aan verschillen in cultuur..... Nu er inburgeringscursussen bestaan, lijken velen impliciet te denken dat integratie een kwestie is van examen doen; alsof je mensen een andere cultuur uit een boekje kunt aanleren of kunst aanpraten.

Zelf ben ik ooit gezakt voor de inburgeringscursus. Ontmoeten en openstaan voor elkaars, niet zozeer tekstuele maar vertelde verhalen zullen de basis moeten zijn.

Tegenbronnen:

Wierd Duk in Nederland: *reportages uit een land op drift.*

Dit boek geeft een gezicht aan een deel van Nederland dat slecht doordringt tot het Binnenhof en het Mediapark. Duk blijft niet achter zijn bureau zitten, maar zoekt de stille meerderheid thuis op: de Urker visser, de Rotterdamse huurster, de Apeldoornse corona-demonstrant, de slachtoffers van de Groninger aardbeving.

Eddie Denessen: *Differentiatie in het onderwijs vergroot kansenongelijkheid.* Dit artikel is gebaseerd op zijn oratie 'Verantwoord omgaan met verschillen: sociaal-culturele achtergronden en differentiatie in het onderwijs', Universiteit Leiden, 2017.

Gevoeligheden: Mijn essay en mijn cartograaf zijn beide gebaseerd op de gevoeligheden die ik tegenkom bij mijn doelgroep binnen het Entree, niveau 1 onderwijs. De kernwoorden geven aan waar de meeste gevoeligheden liggen. Gevoeligheden kunnen ontstaan doordat dingen onbekend of nieuw zijn. Ook kan het zo zijn dat een bepaald geloof een grote invloed heeft. Wat een student uit zijn cultuur heeft behouden, bepaald uiteraard zijn kijk op waarde en normen. Te vaak gaan we ervanuit dat we elkaars culturele achtergronden en de daarbij behorende rituelen kennen en

begrijpen. Hierdoor ontstaat vaak miscommunicatie, waardoor een gevoel van onveiligheid en onbegrip kan ontstaan en dit staat het ontmoeten en verbinden in de weg. Dus reden te meer om aandacht voor elkaars verhalen te hebben en te onderzoeken of de verschillende verhalen kunnen bijdragen tot meer begrip voor elkaar zonder daarbij direct een oordeel te vellen.

Onderzoeksmethode.

- **Praktijkgericht Arts-Based Research** levert een bijdrage aan het proberen op te lossen van concrete vraagstukken in de dagelijkse beroepspraktijk. De kunst wordt hier gebruikt om (nieuwe) kennis en inzichten te verwerven. Studenten en docenten gaan elkaar letterlijk ontmoeten omdat zij vanuit dezelfde ruimte metalen zelfportretten gaan maken.
- Artistieke participatie: De studenten gaan zelf kunstwerken maken en experimenteren met verschillende technieken en materialen. De artistieke participatie biedt de mogelijkheid om gevoel van verbondenheid te ervaren. Hoe kan het proces van het maken van *metalen zelfportretten* hieraan bijdragen.
- Reflectie en dialoog: Tijdens het Art-Based onderzoek kunnen de studenten worden uitgenodigd om op hun ervaringen, gedachten en gevoelens te reflecteren en deze te delen. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door een fotoserie van de studenten te maken in verschillende fases van het maakproces.
- Er kan ruimte gecreëerd worden om tijdens het eten van culturele lekkernijen elkaars portretten te bekijken en ervaringen en inzichten met elkaar te delen. De dialoog aangaan via een vorm die eigenlijk altijd tot verbinding leidt. *Samen eten!*
- Artistieke interventie: Portretten maken van docenten en studenten in *HetRode Busje*.
- Interviews praktijkinstructeur metaal of elektrotechniek, misschien ook in de bus.
- Een interview met Kennedy Tielman? En wellicht nog anderen.
- Een Interview met een beeldend kunstenaar die met metaal werkt.
- Vragenlijst voor docenten, niet voor studenten want dat is te talig voor deze doelgroep.
- Een focusgroep creëren van docenten techniek, docent textiel, manager techniek, docent nt2, docent burgerschap, externe kunstenaar?
- Een portretboekje maken van alle personen die meewerken aan dit onderzoek.

Gevoeligheden:
Taal
Cultuur
Geloof
Opvoeding
Gender
Herinneringen

Stakeholders

- Techniekdocenten: Door mee te werken aan dit project kan er een andere invalshoek gezocht worden om via techniek en kunst de verbinding en het begrip tussen docenten en studenten te vergroten. Hierdoor zal er een veiligere omgeving gecreëerd kunnen worden. En een veilige omgeving is altijd de basis van goed onderwijs.
- De techniekstudenten. Door mee te werken aan dit onderzoek wordt er wellicht een kans gecreëerd om kunsteducatie op te nemen in de jaarlijn van techniek. Het werken aan kunstprojecten zou Belonging moeten versterken
- Management: De komende jaren zal het ROC Rijn IJssel veel nieuwkomers/nt2-ers gaan ontvangen. Om te zorgen dat studenten en docenten zich veilig voelen, hetgeen de basis is van het onderwijs, kan het inzetten van kunsteducatie voor nieuwe mogelijkheden zorgen. Ook voor het probleem van de vele jonge uitvallers, vooral binnen het niveau 2 onderwijs, kan kunsteducatie baat hebben. Via *belonging* kan men komen tot het willen anticiperen.
- Stagebedrijven: Stagebedrijven zijn gebaat bij goede stagiaires. Stagiaires, o.a. onze techniekstudenten, zijn gebaat bij goede stagebedrijven. Er ligt een enorme uitdaging om de komende jaren aan goed gekwalificeerd personeel te komen. Niet alleen gekwalificeerd door een techniekdiploma maar ook gekwalificeerd om mee te draaien in een voor veel nieuwkomers nieuwe wereld. De stagebedrijven zouden benaderd kunnen worden met de vraag of ze betrokken willen worden bij de zelfportretten door bijvoorbeeld het aanleveren van technische materialen die bij het desbetreffende bedrijf veelvuldig gebruikt worden. Deze materialen zouden verwerkt kunnen worden in de zelfportretten. De stagebedrijven kunnen vervolgens om feedback gevraagd worden en uitgenodigd worden bij de expositie
- Ander opleidingen binnen het Tech Plaza: Ontmoetingen creëren waarbij samen gekeken kan worden naar een expositie die verhalen van studenten laat zien.
- Saskia de Frel. Het idee bestaat om het resultaat van het onderzoek van Saskia, portretten en ouderen te combineren in een gezamenlijke eindexpositie met de metalen portretten van mijn techniekstudenten.

- Sarah Holle, stagedocent van Zorg en Welzijn en Facilitair, niveau 1 en 2. Dit is een nieuwe opleiding binnen het Entree onderwijs. De facilitair studenten zouden ingezet kunnen worden om de expositie te gaan faciliteren en uitbaten. Dit is het creëren van ontmoetingen.

Planning		
Maand	Wat	In houd en Hoe
Juli 2023	Interview techniekdocent. Interview nieuwe directrice techniek. Powerpoint maken. Welke kunstwerken Metaal/portret.	Probleemstelling van docent naar student in kaart brengen. Geluidsopname. Noodzaak horen vanuit andere hoek. Geluidsopname.
Sept 2023 1 en 2 Sept 15 Sep	Interview stakeholders, schoolopleider. Opstart Focusgroep? Portretfotografie HetRodeBusje. Aanpassen onderzoeksvraag . Summerschool. Onderzoek Tilburg.	Interview vragen opstellen. Bronnen lezen en staven. Fotoshoot plannen in lesrooster. Bronnen lezen en staven.
Okt 2023 7 Okt 27 Okt	Werken aan metalen zelfportretten. Tussentijdse portretten maken. Research Day. Onderzoek Tilburg.	Bronnen lezen en staven. Portretten bewerken.
Nov 2023 24 Nov	Werken aan metalen zelfportretten. Tussentijdse portretten maken. Onderzoek Tilburg.	Bronnen lezen en staven.
Dec 2023 2 Dec 22 Dec	Werken aan metalen zelfportretten. Tussentijdse portretten maken. Research Day. Onderzoek Tilburg.	Samen eten en reflecteren. Bronnen lezen en staven.
Januari 2024 19 en 20	Data verzamelen en ordenen. Catalogue research meesterproef. Winterschool.	Interviews uitwerken. Catalogue research meesterproef.
Febr 2024 2 Febr	Expositie gaan voorbereiden . Data verzamelen en ordenen. Onderzoek Tilburg.	Overleg met Saskia, Duo Expositie Locatie bepalen.
Maart 2024 1 maart 16 Maart	Data verzamelen en ordenen. Catalogue research meesterproef. Mijn verjaardag vieren in Tilburg. Research Day.	Catalogue research meesterproef. Ruimte zoeken expositie. Foto's uitzoeken en laten printen.
April 2024 26 April	Expositie opzetten. Coaching.	Inrichten expositie. Catalogue research meesterproef.
Mei 2024 17 Mei	Catalogue research meesterproef. Research Festival.	Catalogue research meesterproef.
Juni 2024 21 juni	Inleveren onderzoek . Verdedeging onderzoek. Demonstratie meesterproeven.	
Juli 25 Juli	Coaching.	

Bronnen:

Biesta, G. (2020). *Door kunst onderwezen willen worden* (Tweede druk). ArtEZ Press.

- Cairo, A. (2021). *Holding Space: A storytelling approach to Trampling Diversity and Inclusion*. Aminata Cairo Consultancy.
- Djie, T.A., Zwaan, I. (2015). *Beschermjassen op school: Aandacht voor het verschil in het onderwijs*. Uitgeverij Koninklijke Van Gorcum.
- Duk, W. (2022). *Wierd Duk in Nederland: Reportages uit een land op drift*. Uitgeverij Blauwburgwal, Amsterdam.
- Nzebo, B. (z.j.). <https://www.jackbellgallery.com/artists/57-boris-nzebo/overview/>
- Pauwels, C. (2021) *Ode aan de verwondering* (Vijfde druk). Academie Press.
- Serrano, A. (2004). *America and other work*. Uitgeverij Taschen.

Nog te raadplegen bronnen, deze zijn nog niet APA proof omdat ik nog niet weet welk boek, welk artikel of welke website ik wil gaan gebruiken.

- Abma Tineke. Hoogleraar Ouderenparticipatie bij de afdeling Public Health en Eerstelijns geneeskunde (PHEG)
- Arendt, H.
- Atkinson, D. (2017) *The Force of Art, Disobedience and learning: Building a Life. Winter school – The living lexicon of artistic research*. Arnhem: ArtEZ.
- Beljon, J. (1983). *Zo Doe Je Dat. Grondbeginselen van vormgeving*. Amsterdam Uitgeverij de Arbeiderspers.
- Bouchibti, S. (2020). *Nederland is van ons allemaal*. Ten brink uitgevers.
- Brink, G., Koeven, E., Schaafsma, F., Vriend, E. (2018). *King Leroy & andere levensverhalen uit het middelbaar beroepsonderwijs*. Uitgeverij Hogeschool Windesheim, Zwolle.
- Cairo, A. https://www.youtube.com/watch?v=o_wfW20KMWs
- Çankaya, S. Mijn ontelbare identiteiten
- <https://www.nporadio1.nl/nieuws/cultuur-media/6afe6cab-e115-4eaf-bafb-af90aacdae4a/cultureel-antropoloog-sinan-cankaya-over-diversiteit-in-de-media-niet-alle-turken-toeteren>
- Eisner, E. (2002). *The Arts and the Creation of Mind, In Chapter 4, What the Arts Teach and How It Shows*. (pp. 70-92). Yale University Press.
- Dewey, J.
- Goudswaard, T., Oosten, J. (2022) *Maakkracht: Een nieuwe benadering voor complexe vraagstukken*. Uitgeverij Business Contact
- Hertz, N. (2020). *De eenzame eeuw: het herstellen van menselijke contact in een wereld die steeds verder ontrafelt*. Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv.
- Maden, F. van der (2022). *NT2-cahier: Projectmatig werken in het NT2 onderwijs*. Uitgeverij Boom Amsterdam
- Nebbeling, J. (2020). Toekomstdromen. *PZC Magazine, zaterdag 30 & zondag 31 Mei, 2020*, pag 16-pag 19.
- Ngomane, M. (2019). *De lessen van Ubuntu: De Afrikaanse filosofie voor een gelukkig leven*. Bantam press.
- Piketty, T. (2023). *Racisme meten, discriminatie bestrijden*. De Geus.
- Potters, O., Lutke, S. (2019). *Leren van kunst: Ruimte voor & door creativiteit*. Uitgeverij Coutinho.
- Sontag, S (1979). *Over fotografie*. A.W.Bruna & Zoon Utrecht/Antwerpen.
- Spee, M., Bos, W. (2021) *Ons Eritrea: Nieuwe Arnhemmers aan het woord*. Stichting Integratiehuis.
- Twaalfhoven, M. (2022). *Het is aan ons* (vijfde druk). Uitgeverij Atlas Contact Amsterdam/Antwerpen
- Van der Linden, S. (2023). *Immuun voor nepnieuws: Een tegengif voor fakenieuws en complottheorieën*. Uitgeverij Unieboek | het spectrum bv, Amsterdam
- Venmans, P. (2016) *Amor Mundi: Hoe komen we tot een betekenisvolle relatie met de ander*. Atlas contact. Geraadpleegd op 4 juni 2023, van <https://www.ifilosofie.nl/begin-bij-de-wereld/>
- Wachter, D. <https://www.youtube.com/watch?v=YmJgfUB43nM> In de verbinding worden we menselijk
- Wekker, G. (2020). *Witte onschuld: Paradoxen van kolonialisme en ras*.

Bronnen kunstenaars

- Van Esch, M. (2005). *Wat 'n portret*. Thoben Offset, Malden.
- Hundley, E. Art21 (2014, october) Elliott Hundley in "Secrets" - Season 7 - "Art in the Twenty-First Century" <https://www.youtube.com/watch?v=vaZVzMYYPDM>
- Janssen, T. <https://www.strandbeest.com>
- Meurer, M. <https://ateliermarkusmeurer.wordpress.com> Art Brut Pop.
- Nelson, J. (2018). *Before they pass away*. Teneues Media GmbH & Co.KG, Kempen.

- Noble, T., Webster, S. <http://www.timnobleandsuewebster.com/biography.html>.
- Takadiwa, M. https://www.metropolism.com/nl/features/39459_circulair_in_zimbabwe_moffat_takadiwa
- Travato Fotografie. <https://fotografieannemarietrovato.com> Het is afvalkunst
- Tinguely, J. <https://www.tinguely.ch/en.html>
- Walker, K. <http://www.karawalkerstudio.com>
- Wiley, K. <https://mocomuseum.com/nl/artiesten/kehinde-wiley/16966>

Docent Dion met nt2-studenten.